

KARYS

Čina syq covai...

Kaina: 3 mėn. 16 auks.
6 mėn. 20 auks., 12 mėn. 35 auks. Atskiri numerai 50 skaitly.

Adresas: Kaunas, Laisvės Aleja 10 Nr. «Kario»
Redakcija.

Nr. 35 (119)

Kaunas, 1921 m. rugsėjo mėn. 1 diena.

III metrai.

Ženeva

Kuom pasibaigė p. Hymanso projektas ir Tautų Sąjungos nutarimas Lietuvos ir Lenkijos ginčui išspręsti — mes visi gerai žinom, visa Lietuva, kaip vienas, pareiškė grieščiausį protestą prieš pastangas surišti Lietuvą su Lenkija. Miestuose miesteliuose rinkosi skaitlingos piliečių minios, skelbė nutarimus, kurių mintis viena tebuvo:

— Šalin lenkų pančiai! Tegyvuoja laisva nepriklausoma Lietuva!

Taip pasisakė Lietuvos piliečiai, svarstydami Tautų Sąjungos pasiūlymą Lietuvos ir Lenkijos ginčui išspręsti.

Iš to jau aišku, kad ir mūsų valdžia taip pat turėjo pasiiegti; ir ji nesutiko priimti p. Hymanso ir Tautų Sąjungos siūlomą kilpos.

Bet tas ginčas vis kaip nors turi būti išspręstas. Ir štai p. Hymansas vėl pakvietė Lietuvos ir Lenkijos atstovus atsilankyti į Ženevą rugpiūčio 25 d. Ir vienos ir kitos pusės atstovai išsiųsti. Tačiau iki šiol dar neatėjo jokių žinių, kas Ženevoje dedasi. Todėl ir negalim dar šandien pasakyti, į kokias formas išsilis Lietuvos ir lenkų ginčas Ženevoje. Aišku tik, kad lietuviai nei nepriklausomybės, nei Vilniaus neišsižadės — šie balsai „sopulingi“ reikalavimai lenkams vėl bus prieš akis pastatyti. O lenkai ką su savim nusivėžė į Ženevą? Daug galvos nesunkus galima paskirti: „nesmėtelną uniją“. Je du didžiausieji dviejų tautų siekių ir tikslų skirtingumai gyviausiamė vaizde dar kartą susidurs Ženevoje. Viena tauta siekia to, ko jei siekia negali net atimti, nei duoti: nepriklausomybės ir ginklų pavergto krašto, kuriame randasi valstybės širdis — būstinė. Kita tauta siekia priešingo: žinoti būti tą šventą taisyklę sumindžioti ginklo pagėga. Ir išsina vis taip, kad grėta stojasi karšta širdis ir šalto pilno durtyvas. Kol tas durtyvas nepavirs širdimi, mes su lenkais nesusitarim.

Ar matom bent kokių „permainų“ Lenkų politikoj į Lietuvą ir lietuvius?

Matom, vis žinom: Lietuvos prieglauda Vilniuj išplėsta, lietuviai kudykliai išniekinti; Vilniaus lietuvų mergaičių gimnazija uždaryta; Aušros vartų lietuvų bendrabutis iškeliamas į gatvę; Vilniaus lietuvų laikraščiai ir jiems prijaučią apkraunami didžiausiomis pabaudomis ir galių gate visai uždaromi. M. Biržiskos veda moji gimnazijoje Vilniuj, ant visų durų uždėtos antspaudos; kratų kratos, nelėpasakytas kalbos persekiojimas — ir vis tai įvyko Vilniuje, mūsų būstinėje, iš liepos 31 d. į rugpiūčio 1 d. reiškia pirmo laiko, kai mūsų atstovai turėjo susitikti su lenkais Ženevoje, p. Hymanso kviečiamai.

Jeigu taip, tai dar neišmušo valandą su lenkais susitaikinti. Dar mes turime būti pasiryžę kovoti su savo teise, savo pajėgas stiprindami. Ir mūsų pajėgos auga: Šveicarija jau pripažino Lietuvos valstybę de jure, o Latvių tauta Ministerio Pirmininko ir Užsienio Reik. Ministerio lūpomis Kaune pareiškė, kad ji nesupranta Lietuvos be Vilniaus ir kad pavojaus valandoj Latvija ties pagalbos ranką Lietuvai.

Talgi drąsiai į ateitį — ji mums laimėjimą žada!

J. Laurinaitis.

Latvių valdž. atstovai Lietuvoje.

Iškilmingas sutikimas.

Buvo žinoma, kad rugpiūčio 26 d. 11 val. 25 min. atvažiuoja į Kauną Latvių valdžios atstovai: Ministeris Pirmininkas ir Užsienio reikalų Ministeris Mejeravičius, Krašto Apsaugos Ministerijos atstovas generolas Penkis, Užsienio reik. vice-ministeris Salnais, Ministerių Kabineto šefas Lazdinis ir adjutantai. Aukštusius Latvių Respublikos svečius lydėjo Lietuvos atstovas Latviams dakt. Zaurius ir Lietuvos karo atstovas Latviams kap. Murnikas.

Stotis papuošta lietuvių ir latvių vėliavomis platformoje rikiuojasi garbės kuopa ir orkestras, publika iš stoties neišleidžiama.

Dar prieš 11 valandą atvažiuoja į stotį garbingi svečių patikti: Užsienio reikalų Ministeris dr. Purickis, Latvių atstovas Lietuvai ministeris Bandrevičius su savo bendradarbiais, Generalio Štabo Viršininkas generolas Katche su štabo karininkais, Kauno įgulos viršininkas pulk. leit. Tyronas, Kauno komendantas kap. Macinaitis, spaudos atstovai ir daug aukštesniųjų asmenų.

Garbingiems svečiams pasirodžius, orkestras dūdavo iškilmingą sutiktuvių maršą, pasitinkantieji ir atvažiavę atstovai širdingai sveikinosi.

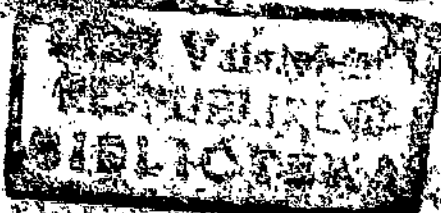
Ministeriui Mejeravičiui apėjus garbės kuopą ir su ja pasisveikinus, buvo atliktas iškilmingas maršas.

Brangūs svečiai gerėjosi mūsų kariuomenės išvaizda ir geru išlaviniu.

Vaišės.

Tą vakarą 20 val. Metropolio viešbuty aukštame Latvių svečiams pagerbti buvo surengta iškilmingi pietūs.

Latvių Vyriausybės atstovus pasveikino nuoširdžia kalba Užsienio Reikalų Ministeris Dr. Purickis pabrėždamas, kad aukštasis svečias — Latvių Ministeris Pirmininkas — buvo vienas tųjų, kurie karščiausiai prisidėjo prie šiuo metu Pabaltijos Sąjungos įkūrimo.

Dalyviams karštal sveikinant ir pakėlus taurę už jo sveikatą,—karo orkestras [sudūdavo latvių himną.

Po d-ro Purickio kalbėjo (prancūzų kalba) Latvių Ministeris Pirmininkas Mejeravičius, pareikšdamas esąs sujungtas brolių tautos priėmimu ir prisiminė Latvijos Vyriausybės pripažinimą Lietuvos de jure, kuris buvęs brolių jausmų išauktas. Toliau pažymėjo, kad tame pripažinime svėrė ne tik palankumo jausmai lietuviams, Latvių Užsienių politikos krypties aiškus pabrėžimas ir gyvas reikalas, nes Latvijai svarbu yra turėti stiprią Lietuvą, Lietuva su Vilnium. Jis kitais, Lietuvos be Vilniaus nesuprantas ir už iokią Lietuvą kėlė taurę.

Krašto Apsaugos Ministeris prof. Šimkus pakėlė taurę už tuos laikus, kada mes Lietuviai ir Latviai reikalo verčiami (o tas reikalas, ministerio įsitikinimu, neabejotinai atels), kaip tikri broliai, kariausime kartu ir bendras ginklas sustiprins mūsų pajėgas.

Toliau kalbėjo St. Seimo atstovas p. Čepinskis (anglų k.), Žydų Tarybos Pirmininkas p. Rozenbaumas. Gudų reikalų ministeris p. Siemaška gudiškai dėkojo atstovams už gerą priėmimą ir suteikimą pirmosios pasipirties Latvijojei gudams.

Latvių Užsienio Vice - Ministeris Salnais (s. d.) pabrėžė, jis sutinkas su prof. Šimkaus kalba, nes Ryšiai gali mums suteikti visokių netikėtumų ir tame labiausiai suinteresuota esanti darbininkų klasė. Kova reikalinga, kad tie netikėtumai iš Rusijos pusės ne-gražintų carizmo tvarkos.

Kalbas užbaigė d-ras Purickis, primindamas, kad čia dalyvauja ir Estų atstovas leitenantas Schmidras ir pakėlė taurę už Estiją.

Atsilankimo tikslas.

Latvių valdžios atstovų atsilankymas į Lietuvą davė progos tęsti toliau pradėtą aną kart Rygoje sutartį dėl Latvių-Lietuvos santykiavimo įvairiais atžvilgiais ir vis arčiau eiti į trijų Pabaltijūrio valstybių sąjungos sudarymą.

Po eilės pasitarimų Užsienio Reikalų Ministerijojei garbingieji svečiai specialiu traukiniu išvažiavo atgal į Rygą sekmadienį 1 val.

Latvių Ministeris Pirmininkas ir Užsienio Reikalų Ministeris apie Pabaltijūrio politiką.

Latvių Užsienio Reikalų ir Ministeris Pirmininkas Mejerovičius rugpjūčio 27 d. 10 val. rytą padarė platų pranešimą Lietuvos spaudos atstovams, plačiai nupiešdamas Pabaltijūrio politiką. Pirmiausiai išdėstė Pabaltijūrio Sąjungos išsivystymą. Ta Sąjunga, kaip žinoma, buvo sumanyta didėlia programa, kurioje įeiti 4 Pabaltijūrio valstybės ir Lenkija. Bet tai programai įvykinti pirmiausiai sukliudė Lietuviu Lenkų ginčas, o paskui ir nesusipratimai tarp pačių Pabaltijūrio valstybių, daugiausiai dėl sienų. Nesant išrištam Lietuviu Lenkų konfliktui Sąjungos įkūrimas ta didėlia programa yra negalimas; delto apie ją ir kalbėti netenka. Išrišus arbitražo keliu sienų nesusipratimus, pasidarė galimybė kalbėti apie Trijulės Pabaltijūrio Sąjungą. Įvykusi mūsų t. y. Latvių, Lietuviu ir Estiu politikos vadovų pasitarimai natiesė pagrindą Trijulės Sąjungos įkūrimui, kuris dabar tvirtai vyksta. Trijulės Sąjungos realizavime svarbiausia vieta užima du klausimai: politikos vienodinimas ir ekonominės sutarties sudarymas. Ir vienu ir kitu klausimu sudaryta visa eilė juridinių aktų, kuriais tieji klausimai ir vykdomi. Politinė koordinaci-

ja esanti pilna. Ekonominė sąjunga kiek mažiau vyksta, nes čia sudaroma netikėta kliudė. Toms kliūtims pašalinti kreipiama kuo daugiausia dėmes. Neseniai buvo žinoma buvo Rygoje 3-ju ministru konferencija, kuri užsiėmė miltu sienų pašalinimu ir pinigines sistemos suvienodinimu. Tarp Latvių ir Estiu situo du dalykų pasirodė pribrendę. Latvių ir Estiu valiutos su mažais svyravimais yra vienodos ir todėl čia miltu sienos panaikinimas yra galimas. Bet kai dėl Lietuvos tai jau darosi tieldu dalykai neprimatini, kadangi jos valiuta stovi aukščiau ir, nuėmus miltu sienas ir su Lietuva, tai pasidarytu didėle nuoskauda ir todėl čia reikia palaukti kol arba jos valiuta pasidarys lygios vertės su mūsų ir Estiu, arba kol bus rasta kita kuri nors išėitis, pašalinanti Lietuvai nuoskaudą sudarius plačią ekonominę sutartį.

Pradžioje rugsėjo mėn. Rygoje įvyka vėl kita plati ekonominė konferencija, dalyvaujant visų 3-ju pusiu ekonomistams, kuri turės tikslo išaiškinti visas kliūtis ir praplėsti ekonominę sutartį. Šioji t. y. ekonominė, pusė yra svarbiausias dalykas Trijulės Sąjungos sudaryme. Nuo jos pareis, galima sakyti ir visa Pabaltijūrio politika.

Ar sukliudė Helsinkiu konferencija Trijulės Sąjungai ir kokios įtakos turėjo į ją? Tada p. Mejerovičius paaiškino taip:

„Dėl konferencijos kilmės: Aš turėjau revizituoti Suomiu Užs. Reik. Min. p. Holsti, kurs pernai atsilankė Rygoje. Estiu Užs. R. M-ris p. Pūpas pasirengė važnuoti su manim nuo seniau. Vėliau pareiškė noro važnuoti ir ten tuo pat metu ir lenkų atstovas. Pakvietimui čia negalėjo būti jokių. Ir, užklausus Suomiu kodel nepakviesta Lietuva, jie atsakė, kad kas norėjęs tas važnuos, pakvietimui jie nesiluntinėję. Toi konferencijoj jokių sekretu nebuvo. Joj paaiškėjo du dalykai: vienas, kad didžioji Pabaltijūrio S-ga yra visiškai negalima, kol nebus išspręstas Lietuviu Lenkų ginčas ir, antra, buvo iškeltas pageldavimas rengti periodiniu Pabaltijūrio valstybių politikos vadovų susvažiavimu, kurie gali būti suskaidinti įvairiomis grupėmis tu valstybių, kurios jaučia tam reikalo“.

Dėl būsimos Varšuvos konferencijos“). Taip paaiškino:

„Tokių konferencijų yra buvę jau nekarta visur: ir Estuose ir pas mus ir Suomiuose. Nebuvo tik Lietuvio ir Lenkuose. Lenkai apsiėmė tokia konferencija susaukti vėl Varšuvoje. Tai jų iniciatyva. Bendro kokio nutarimo tuo klausimu nepadaryta ir į būsios konferencijos protokolu tai neįrašyta. Ka gali tas Varšuvos susvažiavimas atlikti klausimas aiškus: kol Lietuviu Lenkų konfliktas nebus išrištas, tai jis daugiau nieko nepadarys, kaip buvo susvažiavimai ir net jo pilnas įvykdymas nebus galimas. Sąjungos realizavimas eis savo keitu. Latvija, Estija, Lietuva darys toliau juridinius aktus Sąjungos vykdymui. Latvija rengia medžiagą daryti ekonominei sutarčiai su Suomiais. Su Lenkais Latviai nėra nieko sudarę.

Dėl Lietuviu Lenkų konflikto, emanciju derybų ir Želigovskio — p. Mejerovičius pasakė: galimas daryti, kad ir šios derybos, kaip ir pirmau būsios, nebūde jokių valsiu ir ankščiau vėliau gali nutrūkti jei Tautu Sąjunga neduos instrukcijos Nymansui kaip derybu pagrindus pakeisti. Bet nutrūkus deryboms, nereikia, kad visi būdai išspręsti konfliktą bus užbaigti. Dabar yra valstybių konfliktas privertino tarptautinai o trečiuoju teismo statutu — kodel Lietuviu Lenkų ginčas negali būti jam pavestas? Lietuva visiškai galinti padiketuoti to teismo išsprendimui.

Dėl Želigovskio reikia pasakyti, jo juridinė padėtis apibūdinanti Helsinkiu Konf. už klausiu Lenkų kurio jo liko Želigovskis ir jo teritorija. Jie atsakė, kad tai yra savarakiška valstybė. Lietuvos pati Lenkai nediris. Želigovskis taip pat. Bet jis ir nebalsus Lietuvai. Jis su juo galėtu apsiėmėti vien. Kitu reikiamu, jei ji padėtuos Lenkai pati.

Latvial lig šiol laikēs Lietuvu Lenku konflikte griežto neitraliteto. Mes trokstam, kad tas klausimas būtu greičiau ir geruoju išrištas. Bet jei Želigovskis vienas arba ir Lenku stumiamas pradėtų puolimą, Latvial šis iš neitraliteto stadijos. Jei Latvial pripažino Lietuvą de jure, tai tat padarė ne del gesto ir tusčių žodžių, bet kad tai yra būtina Latvial. Ir jei kas pasikėsins prieš Lietuvos gyvybę, tai Latvial negali palikti rami žiūrėtoja, nes gerai supranta, kad užėmus kam nors Lietuvą, Latvial teks susidurti su jos priešininku.

Kalbėdamas del Pabaltijos politikos pasakė, kad vidury rugsėjo Rygol žada įvykti Lietuvos, Estijos, Latvijos ir Suomijos konferencija su Rusija, kurioj bus kalbama vien ekonomiais, daugiausiai tranzito, klausimais santykiuos su Rusais.

Latvių Užs. Reikalų ministeriui buvo duota keletas paklausimų — delko lig šiol smulkial nepravesta Lietuvos Latvijos siena. I tai jis atsakė, kad sienų komisija turi kliūčių savo darbe, del to, kad superarbitras paliko savo ranka nubrėžtą žemėlapi, o dirbusi su juo mišra komisija parašė tekstą, kuris nesutinka su žemėlapiu. Todel kiekviena pusė stengiasi, remtis kur jai palankiam — žemėlapiu arba tekstu ir delto ginčai ir darbo lėtumas. Dabar sutarta, laikytis žemėlapio kuriame siena yra pačio superarbitro ranka nuvesta ir klausimas bus pabaigtas, tik nors ir ne taip veikial; bet tatal jokio vaidmens šalių politikoj negali vaidinti.

Iš vidaus padėties Latvial, pasakė, kad šimet gale metų bus rinkimai i pirmąj nuolatinį Latvijos parlamentą, kadangi Steig. Seimas šalies konstituciją yra surašęs, belieka tik priimti.

Del Lietuvos Respublikos ginkluotos pajėgos organizacija—straipsnio.

(Tęsinys.)

Karakteringos nuolatinės ir milicinės kariuomenių ypatybės.

N u o l a t i n ė s:

1). Nuolatinis laikymas kariuomenėj sulyginant didelio žmonių skaičiaus (kadro), ko dėlai visam karininkų korpusui karo tarnyba tampa profesija.

2). Tam tikra kareivinės tvarka, prie kurios pilietis dalinai nustoja savo teisų, pavyzdžiui: dalyvauti savivaldybių rinkimuose, žodžio, susirinkimų laisvės ir kitų, bet įgyja naują teisę nešioti per visą tarnybos laiką ginklą ir vartoti jį tam tikruose atsitikimuose savo nuožiūra.

3). Neturėdamas jokio ryšio su vidujiniu kariuomenės gyvenimu prieš tarnybą, pilietis, stodamas kariuomenen, beveik visiškai nustoja ryšio su savo šeimyna, profesiniu darbu, prie kurio grįš tarnybai pasibaigus.

4). Ne būtinas teritorialo komplektavimo būdo prisilaikymas, išdavimas ginklo, šarvų, drabužių tik tam laikui, kol karys atliks būtinąją karo tarnybą; parneštus su savim po paleidimo iš tarnybos drabužius gali parduoti, sudėvėti ir; pašauktas tarnybon vėliau grįžti be jų.—

M i l i c i n ė s:

1). Milicinėje kariuomenėje nėra nuolatinų kadru, išskyrus nedidelį instruktorių skaičių ir aukštesnį karinės vadovybės personalą. Vietoj to milicinė kariuomenė žino periodinai veikiančias mokyklas ir kursus karinėms žinioms įgyti ir pakartoti.

2). Milicinė kariuomenė susideda iš pilnatelsių piliečių, nenustojusių ryšio su savo kasdieniniu ir visuomeniniu gyvenimu.

3). Būtinai prie karo tarnybos pasiruošimas prieš stosiant (šeimoje ir mokykloje—karo gyvenimo paveldsiai, dainos, skaitymai, padavimai). Fizinis lavinimas priverstinas, pradedamas nuo gimnastikos karo valdžios patvirtinta programa. Rikiuotės nustatyta programa išeinama mokykloje. Vėliau fizinis lavinimas ir rikiuotė tęsiama įvairiuose sporto ir šaulių sąjungose, kur be to įgyjamos žinios apie ginklą (šautuvą ir kalaviją) ir mokėjimas su jais apsieiti. Atostogų mokyklose ir manevrų kariuomenėje laikas suderintas taip, kad mokykla su ekskursijos ar tesioginiu tikslu būtų manevruose, kur jaunikačiai įgyja supratimo apie manevro ir taktikos dėsnius.

4). Būtinai teritorialo komplektavimo būdo prisilaikymas; atlikęs tarnybą karys gauna ginklą, apsišarvavimo drabužius; pašauktas tarnybon su jais pilnoje tvarkoje karys privalo stoti.—

Skaitykime, kad išlaidos (pėstininkui) drabužiams šarvams, ginklui ir šoviniams nuolatinėje kariuomenėje prie 2-ųjų metų tarnybos ir 2 mėnesių karinėms žinioms pakartoti ir (Šveicarijos pavyzdžiui) milicinėje kariuomenėj prie 153 dienų tarnybos vienodos, bet imant domesin išlaidas maistui ir alga šių dienų mūsų kainomis gausime šiuos skaitmenis:

1) Nuolatinėje — 2 metu 2 mėn. = 790 dienų; dienos davinio kaina apie 5,57 auks., eilinio alga 4 auksinai dienal	7560,30 auks.
Milicinėje prie 153 dienų būtinos tarnybos	1464,21
skirtumas	6096,09 auks.

2) Jeigu šalis, kur priverstinas karo tarnybos (tikroji, atsarga ir apsauga) laikas siekia 25 metų, t yra nuo 20 iki 45 metų amžiaus, kur tinkamų tarnybai naujokų kas metinis kontingentas 12000, panoria juos visus praleisti per nuolatinės kariuomenės kareivinę, ir pėstininkų vidutiniai imant bus apie 70%, tai einant nurodyto išskaičiavimo keliu, gausime skirtumo skaitmenį arti 1,3 miliardo auks. Jeigu prie to pridėsime skirtumą kadro užlaikymui, tai gausime apie pusantro miliardo.

3) Imkime šalį (Švedija) 360 dienų būtinos tarnybos, kuri stovi pusiauokely tarp milicinės ir nuolatinės kariuomenės ir išskaičiuokime skirtumą del tų pačių 12000 naujokų, tuomet pirmuoju punktu skirtumo skaitmuo pasieks 4115 auks.—antruoju arti 804 milijonų auksinų.

4) Negalima laukti, kad įvedus milicinę sistemą, biudžetas sumažėtų, bet gaunamą ekonomiją galima laisvai paskirti piliečių paruošimui karo tarnybon prieš juos pašauksiant ir pirmoj eilėj kultūriniais reikalais: a) švietimo, nes be priverčiamo visuotinio liaudies mokymo milicinė sistema gali būti pravesta tik dalinai; b) sporto, gimnastikos, šaulių sąjungos palaikymui ir kontrole, be kurių išsiplėtimo ir veikimo visame krašte, negalima laukti, kad trumpu laiku gerai išmokysime kareivį.—

5) Pėstininkai, kad atlikus su pakartojimu karo tarnybą nuolatinėje kariuomenėje atitraukiami nuo darbo 790 dienų, prie Šveicarijos 153 dienom, Švedijos 360 dienų. Skirtumas 637 ir 430 dienų. Jeigu skaitysime, kad šių dienų vyro uždavis siekia vidutiniškai tik 20 auksinų, tai pilietis per 637 ir 430 dienų neuždirbs tų 20 auksinų, kas sudarys del 70% nuo 300000 apie 2,7 ir 1,8 milijardų auksinų ir šis darbo našumas nebus sunaudotas krašto reikalams.

Aš paliečiau tik pėstininkus; specialėms dalims, t. yra likusioms 30% ir kadru laikyti bus skaitmuo ingi žymus. Jeigu, įnešus pataisas del naujokų kontingento, pritaikinsime išskaičiavimą mūsų šaliai, tai ty-

lomis apeiti tų skaitmenų mes negalime, — turime kreipti dėmesį netik į biudžetą, bet ir į laisvas darbininko rankas, kurios mums reikalingos atstatyti sugriautam karo metu kraštui.—

Be ekonominio kultūrinės, milicinės kariuomenės turi ir labai svarbios politinės reikšmės būtent: karys, kaip nenustojęs ryšio su savo kasdieniniu ir visuomeniniu gyvenimu, gerai informuotas apie vidurinę šalies padėtį ir santykius su kaimynais, todėl labai sunkiai pasiduos demagogų pažadėjimams ir norui suklaidinti kaip tai greit ir lengvai gali atsitikti su nuolatinės kariuomenės automatu.

Karo laimėjimas su grobimo tikslais prie milicinės kariuomenės sunkiai įsivaizduojamas, todėl pats karas mažai galimas: laimėjimo ūpo milicinėje kariuomenėje nesudarys ir gabiausias avanturistas, nes jos jėga ne aklame asmens gerbime, bet vienodame politiniame nusistatyme ginti savo šalį, jos laisvę ir socialę savo gyvenimo tvarką; jeigu valstybė reikalauja nuo karo mirties, tai jis pralies savo kraują, bet ne kaip pasyvus kraštui skolininkas, ar manekėnas, bet būdamas laisvas nuo impulsinių veiksmų reikš iniciatyvą, nenusimins sunkioje padėtyje ir nenustos vilties nu-galėti.

Statydami milicinę kariuomenę pliusus, turime paminėti ir jų minusus: 1). Karininkų silpnas pasiruošimas; nedidelio vadovybės skaičiaus mobilizuotoje jūroje nematyti ir visa kovos sunkenybė guls ant mobilizuotų. Pastarųjų ir akis prie vietos, ir ranka prie ginklo, ir geležinė valia, su kuria gali vesti ir valdyti kovoje žmones nuolatinės kariuomenės geras karininkas profesionalas, masėje bus silpnesnė.

2) Didelę sunkenybę sudaro specialiųjų dalių formavimas, prisilaikant teritorijinio komplektavimo būdo, ir trumpo tarnybos laiko.

Suvedus už ir prieš, aš prisilaikau tos minties, kad mums reikalinga eiti ne prie nuolatinės kariuomenės kūrimo, bet milicijos pagrindu. Jeigu mes eisime priešingu keliu, tai padaryti to nepajėgsime: mums neužteks lėšų praleisti visą naujokų kontingentą per kareivinę ir prisitaikinti prie šių dienų karo technikos reikalavimų.

Dabartiniu metu leisti į didelį ir naują mūsų kariuomenės reorganizacijos darbą ne visai patogiu, nes pareinamasis momentas padėtį silpnina, o aktyvaizdoje dabartinės politinės situacijos mes negalime savęs silpninti nei vienai minutei. Nuo įstatymo projekto galima reikalauti tiek, kiek jis padarys trumpesnę karo tarnybą, pašalins esamus trūkumus ir paliks plačios galimybės gyvenimui ir įstatymdavybėms įstai-goms eiti prie milicinės kariuomenės kūrimo taip greitai, kaip leis aplinkybės, ir mes patys būsimės prie to prisiruošę. Dabar manau, kad galima pradėti artintis prie Švedijos kariuomenės tarnybos laiko, tada jeigu nesumažinsime išlaidų, tai bent turėsime galimybės sustiprinti savo rezervą. Darbas tai labai sunkus: čia reikia būti ir geram karo dalykų žinovui, ir gerai pažinti kraštą ir sugebėti prisitaikinti prie dabartinių gyvenimo sąlygų. Kokia nors improvizacija, bandymai gali mus prazudyti, lygiai neduos nieko reforma, jeigu mes svetimos šalies organizaciją ant greitųjų panorėsime savo šaly pasodinti.

Turint šitą omenį, aš manau pereiti artimiausiu laiku prie įstatymo projekto kritikos, tik norėčiau, kad atsiliptų ir kiti—keliems darbas bus lengvesnis.

Majoras Zubrys.

Graikų-Turkų karas.

(Tęsinys)

Graikų šiaurės grupė priėjo Eski Šelro, bet jai čia nepasisekė ir ji grįžo atgal į Brusos rajoną.

Pietų grupei tuo metu pavyko užimti Afium-Karagisara ir pasislinkti toliau ir rytus.

Šiom aplinkybėm pasinaudojo Kemal-Paša. Jis organizavo koncentruotą puolį dviem rinktinėm iš pėstininkų ir raitelių (apskritos pajėgos 15,000 žm.) nuo Kutahi ir Angoros į Guediz, iš kur manyta perkirsti Smirnos geležkelį ir atkirsti traukimąjį dviejų graikų divizijų.

Šiom pastarom vadovavo gen. Kutulis. Jis, matyti, teisingai įvertino dešinio sparno pavojų ir savo laiku Tulu Buiro rajone paliko 32-ą Graikų pulką.

Del to ir del graikų parodyto narsumo ir energijos, 32-ras pulkas Murad-Dago (2500 metrų aukščiau jūrų lygmės) praėjimuose kautynėse nuo balandžio 9 ligi 11 d. sulaukė turkus kol atėjo gen. Kutulis, kurs forsudamas ėjo atgal nuo Afiumo Karagisaro Ušako link.

Apskritai, graikų visa karo operacija buvo nesekminga. Jie negalėjo tuo tenkintis ir pradėjo ruoštis naujai operacijai žymiai didesnės plotmės.

Ši operacija pradėta 3. m. liepos mėnesy.

Šiuo atveju graikai sudarė 12 divizijų armiją iš 120,000 žmonių.

Graikų kariuomenė įgijo 20 vidurinio kalibro (10—12) sant. baterijų, gerą aviacijos korpusą ir net tankų.

Graikų ginkluotų pajėgų silpnoja vieta buvo kavalerija — negausi ir silpna.

Graikų kariuomenės vyriausiu vadu buvo paskirtas gen. Populas. Vėliau į frontą išvažiavo ir pats graikų Karalius Konstantinas, o sosto įpėdinis įstojo tarnystėn Veikiančios armijos Generaliam štabe.

Graikų Vyriausioji Karo valdyba susispietė Smirnos apylinkėse.

Kemal-Paša pradžioje po ginklu surinko apie 85,000 žmonių, vėliau jo pajėgos žymiai padidėjo savanorių skrajojamom vorom ir mobilizuotais.

Tekninė pusė pas turkus buvo menkesnė už graikų, bet už tai turkų kavalerija buvo pranašesnė už graikų, gerai pritaikinta vietos apystovoms. Be to turkai gynė savo gimtinės židinius, todėl jų ir dvasia buvo aukštesnė, negu pas graikus.

Iš vėliau paimtų grobinių, paaiškėjo, kad kemalistus ginklais aprūpino ne vien Sovietų Rusai, bet ir prancūzų firmos; tai ypač stebino graikus.

Graikų planas ir šiuo atveju baigtas energingų pasistūmimų pirmyn tikslu užimti pirma visus geležinkelius Biledik — Eski Šeir-Kušanija-Afium Karagisara, kad iš čia duoti smūgį Angorai, kemalistų sostinei.

Pačioj operacijos pradžioj liepos 6 d. turkai puolė Ismidą ir išstūmė graikus, kurie buvo priversti sėsti į garlaivius ir evakuotis.

Graikai savo operacijas pradėjo liepos 9 dieną. Iš Brusos savo pajėgas siuntė keturiom kryptim, į Ismid, Eski Čerir, Inegel ir Andrano. Viso čia ėjo 7—8 divizijos.

Pirmų dviejų krypčių tikslas buvo apsaugoti kairį operacijų sparną; dvi paskutinės, kur ėjo žymesnės jėgos, turėjo svarbesnio tikslo — užimti Kutahija Eski Čerir.

Iš Smirnos išstumtos voros veiksmams:

a) per Išak į Gindiz, į Kutahija — tai svarbiausia operacija.

b) per Išak į Afium-Karagisara.

c) Meandro slėnin.

Pastarosios dvi krypti turėjo apsaugoti dešinią sparną.

Graikų pradžios veiksmai ėjo nekludomai iš turkų pusės, kurie patvariai laikydami Ismidą, visomis likusiomis kryptimis traukėsi, įžymesnes pajėgas splešdami Kutahijos rajone, kur ruošta įsistiprinimai.

Savaitės laiku graikų žymesnės pajėgos, nužyglavę daugiau kaip 115 kilom., suspiesta Kutahii apylinkėse ir pradėjo koncentruotą ataką keturiomis voromis.

Liepos 17 dieną graikai įsilaužė į turkų pirmas įsistiprinimų eiles, o vakarop užėmė ir patį Kutahijos miestą.

Turkų pajėgos šiose kautynėse neišaiškintos. Graikai praneša, kad čia dalyvavo kelios divizijos su 60 patrankų, tame skaičiuje sunkiųjų; nelaisvėn palmta 180 patrankų ir 15,000 turkų, tame skaičiuje ir 4 turkų pėstininkų divizijos štabo viršininkas.

Turkai ginčija tokį savo rinktinės gausumą, gina ir belaisvių klekybę. Iš savo pusės praneša, kad prie Kutahii kovėsi tikrai nedidelė dengianti rinktinė, kuri iš graikų eilių išmušė 5000 žm. Graikų pranešimu evakuota 2000 sužeistų graikų.

Netrukus po Kutahijos užėmimo, 7 ir 10 graikų divizijos stumta į Eski Šeirą, kurį ir užėmė liepos 19 dieną beveik be pasipriešinimo. Graikai išplėtė 5—6 divizijų vijimą Angoros link.

21 liepos d. turkai, surinkę ligi 7 divizijų, Angoros geležinkelio rajone, perėjo į kontrataką. Graikus nugalėti nepavyko, tačiau jų puolius sustabdė. Jie savo rankose laiko Eski Šeirą ir geležinkelį į Angorą per 40 kil. į rytus nuo Eski Šeiro.

Įžymių operacijų metu ėjo ir antraeilės, padėjusios graikams apsaugoti jų sparnus. Jos ėjo pasikeičiant laimėjimais, bet graikai ligi paskutinio laiko išlaikė liniją Jalova—Jenišeir bei Afium Karagisar—Civril ir padarė nedidelių desantų juodosios jūros pakrantėj.

Dabar pas graikus pastebimas pasyvumas ir tyla; jų padėtis ganėtinai gera iš fronto, pavojinga sparnuose.

Turkai, matyti, stengiasi savo pajėgas splesti sparnuose, kad padarius graikams smūgį ir giliai apsiautus iš užpakalio. Paskutinėmis žiniomis turkų pajėgos padidėjo ligi 14 divizijų pėstininkų ir 2 div. raitininkų. Pas turkus patogus platus užpakalis ir galimybė vesti ilgą traukimosi karą.

Užtai ekonominė padėtis jų sunki. Daug dirvos žuvo, da daugiau neišdirbta; visi darbai, mobilizacijos daliai sustojo; visur badas plinta.

Tačiau turkų tautinis susirinkimas Angoroje nepuola dvasla; karo išlaidoms asignuota 100 milijonų frankų ir karas bus tęsiamas. Paskutiniu laiku gautama žinių apie graikų veiksmų išvystymą iš fronto, turkų iš sparnų.

Graikai ginčija šiuos turkų pasisekimus, kaip apskritai ginčija klekybę nuostolių, kuriuos turkai apskaito 15,000 žm.

Iš savo pusės turkai ginčija graikų pranešimus, tame skaičiuje ir palmtų nelaisvėn turkų skaitmenį (nuo 30 iki 60,000 žm.).

Neabejojama, kad turkai stengiasi savo pajėgas grupuoti prieš graikų sparnus; galima matyti, kad ir graikai vykdo atatinamus pergropavimus. Kol kas sprendimas nė vienos pusės nepasiekta. Tai gali atnešti mažiau ar daugiau tolimesni veiksmai. R. Z.

Šių dienų vokiečių armija ir jos įsikūrimo istorija.

Po 1918 m. revoliucijos Vokietijoje sekė gėdinga taika su savo sunkiomis išdavomis.

Nesumušta armija pripažino save nugalėta; iš galingos jėgos virto demoralizuota, netinkama kautis ir nedrausminga mase.

Revoliucija karo metu,—tai skaudžiausias valstybei smūgis, ir Vokietija dabar sunkiai už tai atsimoka.

Dar taip nesena viena pačių galingiausių pasaulio valstybių, dabar ji neturi tinkamos jos padėčiai armijos, jos jėgos reiškęjos.

Bet ar gali stipri tauta taikintis su savo prislegtu stoviu, ar nesidarbuoja ji nors ir paslapčiom, kad atgalvintus savo galybę? Reikia manyti, kad nekad jokia tauta negali užmiršti ir taikintis su savo pralaimėjimu ir privalo be perstogės dirbti, kad iš naujo užėmus kitų tautų tarpe tokią padėtį, kokia jai teisėtai priklauso.

Valstybės galingumo reišėja yra jos armija, ir todėl, jei mes norime pažinti dabarties Vokietijos stovį ir jos siekimus artimiausioje atėityje, tai privalome apsipažinti su jos armija.

1918 m. lapkričio 11 d. tarp Vokiečių ir Antantos buvo padarytos karo paliaubos. Einant paliaubų sąlygomis, vokiečiai turėjo atitraukti savo armiją už Reino, kas ir buvo pradėta netrukus vykinti.

Vokiečių armijos demoralizacija nuolat progrosavo.

Ypač greitai iširo užpakalis.

Kareiviai, pamatę drausmę, savavališkai demobilizavosi.

Demobilizacijos planas, puikiai išdirbtas pagrindiniuose ruožuose, buvo nutrauktas ir perėjimas į taikos padėtį vyko galvalingai.

Visos priemonės, kurių imdavosi Laikinoji Vyriausybė sutvarkyti demobilizacijai, nepasiekdavo tikslo.

Mažai padėjo tvarkos grąžinimui ir tiek populiaringo ligi tol feldmaršalo Hindenburgo įsakymas, reikalaujantis ramybės ir drausmės.

Valstybės viduje viešpatavo suirutė.

Galimai greičiau grąžintis tvarką, Vyriausybė priversta buvo atsisakyti nuo demobilizacijos plano, kurį išdirbo Generalis Štabas, ir priimti leidimą iš kariuomenės pašauktųjų vyresniškumo principu. Iš pradžios buvo manoma palikti tarnauti 4 šaukimo metus nuo 1916 iki 1919 m., bet, visuomenei spiriant, teko nusileisti ligi 2 metų, o paskui net ligi vieno metų.

Vyriausybė matydama, jog planinga demobilizacija nebus galima padaryti, ėmėsi kompromisinių priemonių reguliuoti ją. Čia ėjma paliepinimai demobilizuoti vietose, kame kas yra sustojęs.

Be tų tuo tikslu buvo įsteigta visa eilė demobilizacijos komisijų; dezertirai buvo paskelbti „išvažiavusiais atostogoms“ tiems kurie pasiliks savo dalyje ligi demobilizacijos, nuspresta buvo duoti 50 markių premijos ir civilius rūbus.

Lauko kariuomenėje pasisekė grąžinti tvarką ir pervežti kariuomenės dalis į jų depo, kame ir buvo pabaigtas jų demobilizavimas. Visi formalumai buvo priversti ligi mūlimo. Leidžiant iš kariuomenės daugiausia buvo žiūrima vyresniškumo. Demobilizacijos eiga matyti iš šios lentelės:

1890—1906 m. m.	paleisti prieš 1918 m. gruodžio 15 d.
1907—1915	1919 m. sausio 1 d.
1906—1917	1919 m. vasario 1 d.
1918 m.	1919 m. kovo 1 d.
1919 m.	1919 m. gegužio 1 d.

Tuo pačiu laiku buvo formuojamos savanorių dalys ir Reichswehr as.

Apsaugoti Vokietijai nuo bolševikų ir lenkų pavojaus šeši Rytų fronto korpusai (1, 2, 4, 5, 17 ir 20) buvo palikti karo meto sudėty; tam buvo palikti tarnauti visi 1919 m. šaukiamieji ir dalis 1917 ir 1918 m. šaukiamųjų.

Čia buvo siunčiami ir didelės savanorių formacijos. Vėliau, kad privedus minėtuosius šešius korpusus ligi karo meto etatų, tam tikras kareivių skaičius buvo iš naujo mobilizuotas.

Gvardijos korpusas irgi nebuvo demobilizuotas.

Pastangos baigti demobilizaciją ligi 1919 m. balandžio 1 d.—nebuvo įvykdytos ir dar ilgą laiką kariuomenės skaičius buvo didesnis negu taikos metu.

Tolesnis armijos mažinimas ėjo tokiu pat sisteminiu ir išanksto nuspreštu lėtumu.

1919 m. balandžio 15 d. dekretas nustatė galutinai paleisti nuolatinės armijos kadra ligi 1920 m. birželio 5 d.

Apie tą kadro paleidimą prancūzai taip rašo: „Kiekviename rajone turėjo būti 5 „paleidimo“ štabai ir likvidacijos centrai; pastarieji vieno skaičiuje kiekvienai kariuomenės daliai bei įstaigai. Kiekvienas tų likvidacijos organų, kad skubiau būk eity darbas, labai padidino savo sudėtį, ir veikiai likvidacinio organo oficerių, pusoficerių ir kareivių žmonių sudėtis pasidarė skaičiumi lygus su likviduojamosios dalies žmonių sudėtim“.

Spaudžiant prancūzams, Vyriausybė priversta buvo įsakyti sumažinti likvidaciniuose organuose žmonių skaičių.

Bet tuomet tiems organams, kad pateisintus jų būvimą, buvo pavesta priiminti grįžtančius belaisvius; o šioji tokį likvidacinių organų etatų sumažinimą atsvėrė buvusių karo belaisvių sulaikymas 3 mėnesiams „pataisyti sveikatai“.

Tuo būdu 1919 m. lapkričio 11 d. senoji Kaizerio armija oficialiai skaitėsi paleista. Bet ištikrųjų ji tebegyvavo svarbiausiose savo dalyse:

- a) Pašauktieji kontingentai paleisti, tikroje tarnyboje liko 19 metų šaukimo dalis;
- b) Kai kurios kariuomenės dalys išformuotos;
- c) Nuolatiniai kadrai neliesti. Jų leidimas sisteminiu atidėliojamas;
- d) Centraliniai organai ir mokomosios karo įstaigos nelieptos.

Savanorių korpusams padedant, Vyriausybė nuslopino vidaus sumišimus, kilusius po revoliuciją. Vertindama savanorių paspirtį, vyriausybė sumanė iš savanorių sudaryti miliciją, vadinamą Reichswehr'ą, šiais pagrindais:

1) Reichswehr'as privalo turėti laikiną pobūdį; jis yra pereinamasis organas, skiriamas priuošti nuolatinės armijos atgimimą;

2) Reichswehr'as turi būti organizuojamas senosios armijos tipu; tam tikslui privalo būti sunaudoti jos kadrai ir priimtos Kaizerio armijos tradicijos; Reichswehr'as yra tos armijos tęsinys.

Tuo reikalu Generalio štabo viršininkas paskelbė: „Forma keičiasi, dvasia pasilieka“.

3) Reichswehr'as susideda iš 300 tūkst. žmonių. 1919 m. kovo 6 d. buvo paskelbtas įstatymas dėl Reichswehr'o kūrimo aukščiau išdėstytais pagrindais. Reichswehr'as skirstėsi šitaip:

- a) Tikrasis Reichswehr'as iš 18 brigadų, priklausantis nuo Apsaugos ministerio;
- b) Volkswwehr'as skiriamas palaikyti tvarkai viduje ir priklausantis nuo apygardų viršininkų.

Savanorių korpusai turėjo arba visi įeiti į Reichswehr'ą arba būti paleisti ligi 1919 m. liepos 31 d.

Korpusai stovėjo į Reichswehr'ą didindami kartu brigadų skaičių:

gegužės 1 d. buvo	28	brigados	iš	300	tūkst. žmon.
birželio 1 d.	31			320	
liepos 1 d.	40			385	
rugpjūčio 1 d.	42			400	
spalio 1 d.	44			450	

Be to gyvavo dar Volkswwehr'as iš 25 tūkst. žm. Naujai sudarytos brigados buvo ne kas kita, kaip divizijos sumažinta žmonių sudėtis.

43 Reichswehr'o brigadų dislokacija panaši į Kaizerio armijos dislokaciją, prie to Reichswehr'o batalionas atatiko senosios armijos pulkui, kuopa — batalionui ir t.t.

Ėjo intensyvus darbas, kad atsverus kariuomenės skaičių jos kokybe, privalumais: tarnybon traukiami buvo geresnieji oficeriai, priešrevoliucinio tipo studentai—patriotai, ištikimi tuo pačiu atžvilgiu pusoficeriai; kairieji elementai buvo, nors atsargiai, bet sistematingai šalinami iš kariuomenės; buvo gaivinama drausmė.

Visos tos priemonės padėjo Reichswehr'ui karo atžvilgiu susiliginti su Kaizerio armija. Tačiau Santarvė negalėjo taikintis su tuo ir, jai spiriant, 1919 m. rugpj. mėn. Karo ministeris išleido įsakymą sumažinti Reichswehr'ą ligi 20 brigadų su 225 tūkst. žmonių.

Reorganizacija ėjo labai išlėto: 1919 m. lapkričio 11 d. buvo dar 30 brigadų su 450 tūkst. žmonių. Daugiausia krepiama buvo dėmesio palikti geriausiąjį elementą,—pirmoje eilėje statant prūsus.

Bet Santarvė griežtai reikalavo mažinti armiją ir Vokiečių vyriausybė, nors ir vilkindama, mažino Reichswehr'ą per visus 1920 metus.

Kartu buvo atidavinėjama tarptautinė auginklavimo komisijai karo medžiaga.

Nuo pailaubų pradžios ligi 1921 m. vasario 21 d. buvo atiduota:

Patrankų—37.313

Kulkosvaidžių—75.664

Šautuvų ir karabinių—3.317.995

Sviedinių—83.263.515

Sovinių ir rankinių granatų—400.413.400

Orlaivų—15.360.

1910 m. liepos 9 d. Reichstagas ratifikavo Versalės taikos sutartį, kurios sąlygos vokiečiams buvo be galo sunkios. Einant sutartimi, vokiečių armija turėjo tapti nuolatinė policija, kurios skaičius nustatytas 100.000 žmonių, jų tarpe 4000 oficerių. Vyriausybė, atsizvelgdama į šalies vidaus stovį, sutiko priimti sunkias taikos sąlygas.

Bet kadangi Prancūzai ligai neratifikavo taikos sutarties, tai Vokiečių vyriausybė nesiskubino sumažinti armiją ligi 100.000 žm.

1921 m. sausio 10 d. įvyko apsikeitimas taikos sutartimis; karas skaitėsi baigtas ir visi pasilmtosios Vokiečių prievolės įgijo galios.

Dabar vokiečiams reikėjo jau iš karto, imtis griežtų priemonių sumažinti armiją ligi nustatytos normos.

Versalės taikos sutartimi Vokietijai leidžiama turėti 7 pėst. ir 3 kavalerijos divizijas.

Jūrininkų skaičius nustatytas 15.000 žm., iš jų 1500 oficerių.

Laivynas susideda iš 6 lengvų kreiserių ir 12 miniflokų—naikintojų.

Versalės sutartis nustatė ne tik bendrą žmonių skaičių armijoje, bet ir stambesniųjų kariuomenės vietų etatus.

1921 m. sausyje išleistas įstatymas apie naująją armijos organizaciją.

Tuo įstatymu ginkluotos Vokiečių Jėgos susideda iš armijos — Reichsbeere'o ir laivyno — Reichsmarine's. Šis įstatymas pakeičia tiksliai vardą: vieton Reichswehr — Reichsheer. Daugiau jokių atmainų neįnešė.

Skaičiai, organizacija ir drabužių forma liko, kaip pirma buvo.

K. Boleckis.

Past. Smulkesnių žinių apie dabartinės vokiečių armijos organizaciją bus įdeta 3-me „Mūsų Žinyno“ numery.

Iš lenkų kariuomenės santykių.

Lenkų kariuomenėje eina demobilizacija.

Pastebimas didelis nenoras tarnauti ir išstojimas iš kariuomenės eilų daugelio lenkų, dažnai geresniųjų, karininkų.

Kame priežastis?

Pirmausia lenkų karininkai mažai aprūpinti.

Vidutinio laipsnio karininko alga 15,000 markių, bet prie lenkų pinigų pigumo tai yra labai maža. Ypač, kad prie susidėjusių lenkų armijoje aplinkybių, vidutinio ir žemesnio laipsnio karininkai dažniau vedę ir turi vaikų, negu pulkininkai ir generolai.

Antra priežastis lenkų karininkų nenoro tarnauti tai yra „visuomenės nusistatymas prieš armiją“. Lenkų visuomenė dideliu pasilgimu ir pasitikėjimu laukė savos kariuomenės. Bet reikia pripažinti, jog lenkų visuomenėje yra pasigailėjimo ir nusiminimo tuo, kad kariuomenė kai kuriais žvilgsniais apvytė visuomenę, kad kareivis ir karininkas neatsisakojo ant tos aukštumos, ant kurios norėjo juos matyti visuomenė. Visuomenės reikalavimai liečė daugiausiai dorinį drausmingumą, kurisai karo metu buvo labai pačius, bet tikimasi, kad, taikai užėjus, sutvirtės. Karininko pašaukimas labai sunkus ir reikalingas visuomenės pasipiries, pasitikėjimo ir pagarbos ir tik tokiuose aplinkybėse gali jisai noriai pasitaikodamas dirbti. Galop lenkų kariuomenės santykiuose daug reiškia „poltika“ ir protekcija. Sakysim, buvo atsilikimų, kad karo opygardų viršininkai, generolai, negalėjo patempti 19 metų podporučniką, kurisai turėjo ryšių. Toki dalykai gali turėti pragaištingų vaisių.

Taip rašo lenkų laikraštis „Gazeta Warszawska“.

„Gazeta Warsz.“ 201 Nr. š. m. liepos 26 d.

Vyr. ltn. Ž.

Kuriasi „Draugija kovot su venerinėmis ligomis Lietuvoje“.

Žmonijos žala, turiant venerinės (lyties) ligos, senai jau slaučia pasauty. Tas baisus priešas žudo žmones slapta, tamsoj, gašlumo valandoj. To mirtingo priešo žmogus prieš save nemato, todėl jis silpnas su tuo iš pasauty priešą kovoti. Žinrėk čia žmogus sveikas buvo, čia jau jam „anžiną atilsi“ gieta bepročio rūbą velka, arba jo kūnas pavėsią pavirsta.

Prieš Didįjį karą Lietuva buvo sveika. Bet tas karas ir jos sveiką kraują taip įmėdo, kad kaip dabar Pukas (tų ligų specialistas) kartą rašė, mes

jau pavijom lyties žaloj „kultūringąją Europą“. Ir čia didžiausia gėda pasakyti, avangarde (galvoj) eina mūsų kariuomenė! Mūsų kariuomenė pirmoji įneša juodžiausią dėmę į Lietuvos sveikatos istoriją!

Baisi nelaimė, mirties žmėkla vis plečias. Ji tik išsišakojo, kad specialistai jau nebegali užkirsti jai kelio medicinos pagalba. Ta kova jau įgyja Lietuvos platesnio, visuomenės pobūdžio. Ir štai dak. Fukso rūpesčiu kuriama „Draugija kovot su venerinėmis ligomis Lietuvoje“.

Sios draugijos tikslas ir veikimas šitaip aprėziamas:

1. Kovoti su venerinių ligų plėtimusi ir jų žalingais vaisiais Lietuvoje.
2. Draugija aiškina gyvu ir spausdintu žodžiu venerinių ligų esmę, jų pavojų ir socialinę reikšmę.
3. Renka statistikos žinias ir mokslo medžiagą, reikalingą kovai su venerinėmis ligomis Lietuvoje.
4. Bendradarbiauja su draugijomis, kovojančiomis už doros kėlimą ir prieš alkoholizmą, prostituciją.
5. Draugija steigia ambulatorijas, profilaktikos punktus, darbo namus venerikams ir kitas reikalingas įstaigas.
6. Užmezga ryšius su užsienio draugijomis kovai su venerinėmis ligomis.

Kaip matyti, ši dar besikurianti Draugija deda tvirtą pamatą kovai už Lietuvos piliečių sveikatą. Reikia tikėti, kad jei pasiseks mobilizuoti žmoniškumo pajėgas savo kilniam tikslui. Reikia linkėti jai greitai įsikurti ir pradėti kovą pasalingo, baisaus žmonių priešų pražūčiai.

J. Laurinaitis.

KARIUOMENĖS KRONIKA

1 baterija. S. dvare liepos 24 d. š. m. pirmos baterijos kariai surengė vakarą — spektaklį. Vaidino: „Rytojaus dieną“ — Paporonio, trijų veiksmų iš spaudos draudimo laikų scenos vaizdėlį ir „Daina be galo“ — V. Kovo, vieno veiksmo komedija.

Po vaidinimo buvo: deklamacijos, žaidimai, šokiai ir laktomasai paštas. Dūdavo pirmojo „L. K. G. p.“ pulko dūdų orkestras. Pačių baterijos karių buvo laikomas bufetas, kuriame svaiginamųjų gerimų nebuvo, kas labai sujdomino publiką, kad kariai vakareliuose gali apseiti be degtinės. Gali būti pavyzdys visoms kariuomenės dalims.

Iš apylinkių kaimiečių, nežiūrint blogo oro, prisirinko daug. Visi labai domėjosi spektakliu ir dūdų orkestru, kurių retai tekdavę jiems matyti. 1 val. naktį kaimiečiai šnekučiuodamiesi, kad kareiviai moka ne vien ginklą vartuoti, bet ir „štukas“ daryti, linksmi išsiskirstė. Vakarelis pavyko gerai. Gryno pelno surinkta 1195 auksiniai, kuris paskirtas baterijos karių švietimo reikalams.

Liepos 31 d. š. m. baterijos kariai vaidinimą pakartojo, papildydami programą vienu monologu „Patl pasileido“ — Vienuolio. Taip pat, kaip ir dažniausia, po vaidinimo buvo šokiai. Dūdavo Artilerijos Brigados dūdų orkestras. Nors ir buvo beveik, kaip ir pirmojo vakarelis programa pakartojama, bet publikos prisirinko gana daug. Ypač visi domėjosi pamatyti Artilerijos Brigados dūdų orkestrą manydami, kad ant „armotų“ važinėjamas. Nors ir orkestras buvo ne ant „armotų“, kad atsilankiusieji pamatė, bet savo griežtumu kaimiečius sužavėjo. Vakarelis nusitęsė ligi 3 val. nakties. Programa buvo išpildyta gerai. Pelnas, kurio surinkta 1315 auks. paskirtas švietimo reikalams. Kariai surengė du vakarelius, norėdami patys patenkinti ir vietinę publiką palinksminti tuo pat metu finansuoti opų, reikalingą vietos kariuomenės švietimo darbui.

5-jo p. D. L. K. Keistučio pulko pramogėla.

Sekmadieny, rugp. 14 d. mūsų pulke įvyko antros šią vasarą futbolininkų rungtynės: štabo raštininkų ir II-jo bat-no komandų. Kaip prizas laimėjusiems buvo paskirtas boselis alaus. (Pelktinas prizas! Red.). Rungtynės, prasidėjusios 15 val. nusitęsė lig pavakario. Laimėjo raštininkų komanda, duodama 2 prieš 1.

Čia pat lig vakaro dūdavo pulko orkestras. Nedaivaujantieji sporte kariai, pažaidę ir pašokę lygioj sodno aikštėj, patenkinti surengta pramogėle grizo į namus. Pasibaigus šokiams lauke ir išsiskirsčius kareiviams, didesnė dalis pulko karių nuvyko į štabą, kur linksmai baigė vakarą draug su atvykusiais į pulką svečiais ir viešniomis. Mūsų Jonukas.

ŽINIOS

Lietuvoje.

Žemės ūkio parodos. Šiais 1921 m. Žemės ūkio ir Valstybės Turtų ministerija, vietos savivaldybėms ir žemės ūkio draugijoms padedant, ruošia eilę vienos dienos žemės ūkio parodų, būtent rugsėjo 8 d. Jonišky, rugsėjo 18 d. Papilėj ir spalį 2 d. Šiauliuose.

Istorijos — Fotografijos Draugija Lietuvoje. Viename paskutinių numerių „Iš šios Stime“ paskelbta atsišaukimas, pasirašytas Baal—Machšoveso ir Izidor Lazario į visas žydų istorijos, senovės žydų meno liekanų mylėtojus.

Atsišaukime praneša, kad Kaune įsteigiama lietuvių—žydų istorijos—etnografijos Draugija, pirmininkaujant Dr. M. Soloveičikui.

Visa žydų visuomenė prašoma palaikyti svarbią kultūrinę įstaigą. (Z. R. M-jos Sp. Sk.)

Audra su ledais. Liepos 24 d. per Slavikų apylinkę praėjo didelė audra su ledais. Nuostolių daug: išvirtė kluonų, malūnų, išrovė medžių ir t. t. Ledai nukulė daug javų. Gyventojai paliesti nelaimės, padavė prašymą vyriausybei paleisti nuo mokesnių ir rekvizicijų.

— **Plėšikų darbai.** Rugpiūčio 15 dieną 8 kilometrui nuo Panevėžio apie Piniavą, plėšikų gauja, apsitaisę milicininkų ir kareivių drabužiais, apsiginklavę šautuvais ir bombomis, dienos metu aplėšė daugybę žmonių, einančių ir važiuojančių keliu. Išplėšė kelių šimtų tūkstančių auksinių sumą.

— **Didelis gaisras.** Š. m. rugp. 19 d. Biržus ištiko gaisras. Pradėjo degti daržinė miesto centre. Nuo jos užsidegė ir daugiau namų ir grasė pavojus visam miestui, nes diena buvo giedri ir vėjuota, viskas išdžiūvę, it parakas. Tik Biržų ugnegesių pagalba ir energingu darbu gaisro plėtimasis buvo sustabdytas. Sudegė apie 15 trobų. („Lietuva“).

— **Latvių vyriausybės atstovų atsilankymas.** Rugpiūčio 26 d. atvyko į Kauną Latvių ministeris pirmininkas ir užsienio reikalų ministeris Mejerovičius, Krašto Apsaugos M-jos atstovas gen. Pelnikis, Užsienio Reikalų Viceministeris Salnais, Latvių Ministerių Kabineto Šešas Lazdinis, Lietuvos atstovas Rygoj d-ras Zaunius ir jų palydovai. Mūsų vyriausybė ir latvių atstovai tariasi apie abiejų valstybių reikalus ir Pabaltijos Sąjungos įkūrimą.

— **Punsko lietuviai šaukiasi T. S. Kontrolės Komiteto.** T. S. K. Komisijos nariams atsišaukus daugelis dėmesio į lenkų okupuotus lietuvių kraštus. Punksko lietuviai, bijodami, kad jų sritis (tik švargus ir š-

kontėjus, nepasiliktu lenkų vergijoje), terioti lenkų kareiviams ir milicijai, vėl išsiuntė delegaciją Kauną į T. S. K. Komisiją jos prašyti, kad ji vietoje patirtų gyventojų sudėtį tautybės atžvilgiu.

— **Kova su girtybe.** Pakrojaus Valsčiaus Taryba savo posėdy liepos 31 d. tarp kitko nutarė uždaryti visas girtoklybės įstaigas, kurių Pakrojaus miestely pasirodo 7.

— **Iš Šiaulių padangės.** Šiaulių ir Pašiaušės valsčiaus valdybos išdėninkai už nepildymą apskrities valdybos įsakymo, surišto su kelių taisymo klausimu, vietos Tautos teisėjo nuteisti: pirmas 3 dienom arešto, 2-ras septinjom, be to 1000 auks. pabaudos, kurios jis savo laiku nelsieškojo iš valsčiaus valdybos.

Plešikal buvo apipuolę vieną ūkininką, važiuojantį naktį į Kuršenus ir peršovė jo arkli. Tą pačią naktį, tik vėliau, ant to paties kello, buvo apipultas vežimas, kuriuo važiuo vežikas ir du kareivių. Susisaužius vienam kareiviui peršauta koja.

— **Naumestyje.** Tauragės apskrityje atidaryta ketvirta vidurinė mokykla piliečių pastangomis. Vedėju paskirtas p. Balčytis, St. Seimo narys.

— **Steigiamas Seimas.** Po vasaros atostogų susirinko rugpiūčio 30 dieną.

— **Naujas juokų laikraštis.** „Ragutis“, Nr. 1. Rugpiūtis, 1921 m. „Ragutis“ I Nr. turinį sudaro ilgesni ir trumpi juokai. Yra iliustracijų, vaizduojančių atskirus asmenis, grupes ir įvairius Lietuvos gyvenimą liečiančius įvykius.

Leidžia ir redaguoja Ketstutis Šilupas.

Iš Vilniečių gyvenimo.

— **Lenkų persekiojimai.** Visuotinis lenkų pogromas prieš lietuvius Vilniuje prasidėjo naktį iš liepos 31 d. į rugpiūčio 1 d. Apie 200 persirengusių ir prisilipdžiusių ūsus lenkų oficerių, žandarų ir šnipų apsupo lietuvių prieglauda Subačiaus gatvėj, per tvorą sulipo iš visų pusių į prieglaudos kiemą, išvertė uždarytos prieglaudos duris ir su atkištais šautuvais ir revolveriais įpuolė į vidų, kamie ramiai miegojo prieglaudos tarnautojos ir apsilankę pas juos gimines. Įsiveržė į moterų kambarį, ištraukė jas iš lovų, iškratė jas pačias, nurengdami visai plikais, išvirtė visus daiktus, išleškojo visas pakampes. Įpuolė į mokinių kambarį, atstatę brauningus prie kakų žadino mokinius, rasė vienmarškinius, klausinėjo, kokios tautos ir gavę atsaką, kad lietuviai, musė per veidą.

Prieglauda po to atsilankymo turėjo išvaizdą namų, per kuriuos perėjo vėsula: durys išdauzytos, daiktai išmėtyti, sulaužyti.

Toliau, kasdien ėmė sekti visa eilė naujų žygių prieš lietuvių įstaigas. Uždaryta lenkų valdžios įsakymu Vilniaus Lietuvių Mergalėlių Gimnazija. Lietuvių Draugijos nukentėjusiems dėl karo šelpti centro komitetas gavo įsakymą iškelti mokinių bendrabutį iš Aušros Vartų gat. 2 Nr.

Tuoju po to per vieną savaitę, lietuvių laikraštiai ir juos užjaudę gavo sumokėti pabaudų: „Vilnius“ 20,000 markių, „Dzwon Litwy“ 50,000 mk., „Vilniaus Garsas“ 20,000 mk., „Vilenskole Slowo“ visai uždarytas. Tas pat padaryta, vėliausomis žiniomis ir su „Dzwon Litwy“.

M. Biržiškos vedamojei Vilniaus Gimnazijai ant visų darbų uždėti antspaudai. Pasiskundimų ir motyvu tam neduodama.

Apie tą pat laiką padaryta ir kita privaidama M. Biržiškos knygyne išversta, išmėtyta visos knygos ir popieriai.

Gatvėse lietuvius skieja gaujos šnipų.

(„Lietuva“)

— **Uždare Lietuvos gimnazija Vilniuje.** Vilniaus Lietuvos gimnazijos direktoris M. Biržiška gavo rugp. 25 d. iš lenkų Pramonės ir Prekybos Departamento raštą, reikalaujantį per savaitę, t. y. ligi rugs. 1 d. išsikraustyti su visa gimnazija, turėjusia praėjusiais metais 450 mokinių, iš gimnazijos rūmų. Tai reiškia Lietuvos gimnazijos uždarymą.

— **Nesiduoda išnaudoti lenkų tikslama.** Gudų spaudos biuro pranešimu, paaiškėjo, kad lenkams nevyksta sunaudoti seimelių suvažiavimą politinei „gyventojų valties“ demokratijai. Seimeliai gyldena vien tik ekonomijos klausimus ir jokios politinės rezoliucijos nepriėmė.

— **Organizuojasi.** Neseniai Vilniuje susikūrė vadinamoji Krašto gynimo sąjunga. Vilnius padalytas į 6 rajonus. Provincijoje, taip pat, kiekviename valsčiuje yra „związkai“, kur darbuojasi po 5–6 instruktorius. Vienas tokių ponų instruktorių perėjo demarkacijos liniją ir mūsų karių buvo pristatytas į N diviziją.

— **Zydų rinkinys apie Lietuvą.** Vilniaus žydų Istorijos Etnografijos Draugija Š. Anskio vardu rengia Š. Citrono ir Zalmano Reizino redaguojamą rinkinį, kuris bus paskirtas Lietuvai, o ypač Vilniaus žydų istorijai karo ir įvairių okupacijų metu.

(Ž. R. M. Sp. Sk.)

— **Apdegė tiltas.** Ties Druskininkais, Susisiekimo Ministerijos pranešimu, 3 val. iš 3 į 4 rugpiūčio, sudegė apie 10 sieksnių ilgumo dalis medinio tilto per Nemuną. Vietinų gyventojų pasakojimu, tiltas tur būt buvęs padegtas lenkų sargybos. Ugnis išsiplėtus per kelias minutes, buvę girdėti sprogimų.

— **Okupantai dasiėdė iki gyvo kaulo.** Dotėnėnai (Švenčionių par.) Visa žiemą iki šiandien stovėjo ir stovi pas mus legionininkai. Mūsų vaikų vaikai minės ir jokiū būdu neužmirš šių dienų ir tų nelemtų okupacijos laikų. Nekartą girdėti pas mus vaikų riksmas: „Mama, legionai ateina!“—ir slepiasi tada ar užpečkėję ar papečkėję.

Dabar jie taip įgriso, taip išplėšė ir apvogė sodžių, kad negalima buvo ilgiaus tęsti. Vyras surašė skriaudas ir nuostolius ir padavė prašymą divizijos vadui gen. Berdeckiui, kad pasigailėtų vargšų sodiečių. Šis pasiuntė keletą kareivių visko apžiūrėti... O ko mums nedarė „apžiūrėtojai“ ir vietoj stovintys kareiviai! Tris prašyme pasirašiusius vyrus areštavo ir nusiavedė kaž kur... Susirinkusios kitą dieną sodžiaus moterys nuėjo vėl pas generolą, kuris paleido iš arešto vyrus. Gen. Berdeckis pasižadėjo ypatingai globoti Dotėnėnų sodžių. (Viln. Garsas“).

Iš Klaipėdos krašto.

— **Vokiečių intrigos.** Paskyrus Lietuvos dr. Stepulaitį Klaipėdos krašto prezidentu, vokiečiai nerimsta. Didžvokiečių organas „Memler Dampfboot“ stato dr. Stepulaitiui tris klausimus: 1) Kaip žiūri dr. Stepulaitis į Didžiosios Lietuvos tikslus? 2) Klausia, ar jis sutinka užstoti vokiečių kultūros rėmimą Klaipėdos krašte? 3) Ar jis nori griežtai pasipriešinti didžvokiečių aspiracijoms įterpti Klaipėdos kraštą į Lietuvą? Šiuo punktu, kaip pareiškia „Memler Dampfboot“, Klaipėdos krašto gyventojų daugumos manymu; nepartinumo nepakanka. Čia reiškia: kas ne už vokiečių kultūrą ir Klaipėdos krašto laisvę, tas prieš tai. Jei visuomenė gausianti aiškų atsakymą į šiuos tris klausimus, kaip Klaipėdos krašto dauguma „Memler Dampfboot“ norinti, tada, ir tik tada, gal esą, išnyktų Stepulaitio paskyrimo sukeltas nerimavimas.

— **Amerikiečiai ir Klaipėdos kraštas.** Lietuvos Prekybos Bendrovė Klaipėdoje kviečia Amerikos lietuvius, grįžtančius Lietuvon, įsikurti Klaipėdos krašte. „Reikia įsikurti Mažojoje Lietuvoje, Klaipėdos krašte. Ten laisvai galima pirkti taip dvarų, ūkių kaimuos, namų, sandėlių, alkščių pačioj Klaipėdoj. Siūloma ir parduodama viso gana daug, o kainos apskritai visai įmanomos“!

— **Ko lenkų širdelė geldžia.** Dr. Stepulaitio paskyrimu Klaipėdos krašto prezidentu, lenkai matė prancūzų pastangas Klaipėdos kraštą priskirti Lietuvai, kad tuo daugiau pasinaudotų Lietuvos lenkų unija.

— **Senovės radiniai.** Begriaunant Klaipėdos tvirtovę, atrasta naujų įdomių radinių. Įdomiausiai—gerai išsilaikęs smakrakaulis, nepaprastai didelis, bet dantys nėra didesni, kaip dabartinio žmogaus. Toliau rasta visa eilė ragų, kurie sprendžiant iš jų ilgio, sunkumo ir kitų ypatybių turi būti stumbrų. Be to rasta kitokių kaulų, kaktakaulių 20 cm. ilgio, kurie paėmė ne nuo naminių gyvulių, bet iš tauro giminės. Buvo dar rasta vienas kaktakaulis, kurio galai 20 cm. ilgio ir sveria 5½ ir 6 sv. Atrasta ten medžiais įgristų kaulių, kuriais buvo vežama medžiaga. Tarp kitko atrasta 25 sv. geležinė kulka, paėmanti iš rusų apšaudymo laikų. Dabar norima atkasti vienas giliau esantis urvas. Atrasti daiktai bus perduoti Krašto Muzėjui.

— **Lenkijos apaštalai.** Aukštuolaitis ir Vana gaitis pastaruoju laiku pradėjo vėl sparčiau veikti. Aukštuolaitis baėdas klaipėdiečius, kad lenkai, užėmę visą Lietuvą ir Klaipėdos kraštą atkeršysią savo priešiniukams: o jeigu lietuviai vėsiną palankią lenkams politiką, tuomet lenkai padėsia jiems apgalėti vokiečius.

Užsieny.

— **Rusų valdininkai elgetauja.** „Ekonomičeskaja Žizn“ pridėda laiškų, kurie rodo sovietų tarnautojų gyvenimą: „Tarnautojai, rašo komisaras, badauja—visa to žodžio prasme, elgetauja po kaimus, prašydami duonos, pavirsta į rinkos pirklis, parduodami savo paskutinius drabužius, pirkdami malkų ir tt. Valdininkai negali nieko reikalauti iš žmonių, nu stojusių savo žmogaus vertybės. Jie miršta, o kurie lieka, išstoja iš tarnybos ir ieško sau naudingesnio darbo. Tuo būdu įstaigose pasilieka tik tie tarnautojai, kurie gauna pakankamai algos ir „pajoką“, o tokių labai maža, neskaitant „komisarų“.

— **Atsitrako referuoti Aukštos Silezijos klausimu.** Šiuo klausimu referuoti buvo apsiėmę Ispanų senatorius Quinones de Leon, tačiau atsitrakė. Ispanų vyriausybė, matyti bijo, kad dalyvaudama Aukšt. Silezijos sienos nuvedime gali įsipykti vienai ar kitai pusei, todėl ji savo pasiuntiniui patarus nesikišti. Manoma, kad A. Silezijos klausimu referuos žinomas Lietuvos lenkų ginčo tarpininkas belgas p. P. Hymanas, ar japonas baronas Ischii.

— **Kova del Moroko.** Visam Ispanų krašte tebesiunčiami kariuomenės transportai į Moroko, malšinti maurų sukilimų. Transportai vyksta, gyventojams patriotingai manifestuojant.

— **Pavojingi bado pabėgėliai iš rusų.** „Allgemeine Zeitung“ praneša iš Rygos: Iš Dinaburgo gaunama rimtų įspėjimų apie miniomis atvykstančius iš Sovietų Rusų tremtinius. Tų tremtinių dauguma nėra atsilikę nuo komunistų žiaurių darbų. Daugiausia tai pasileidę ir nusigyvenę subjektai, kurie patys išmėgino vogimo ir žudymo laisvę ir dabar, kai jau nebėr daugiau ko plėšti, bėga iš to krašto, kaip žiurkės iš skėstančio laivo. Net inteligentai ir apsišvietę

žmonės jų tarpe ne geresnės rūšies, berods dar blogesni, ką reiškia jau jų prikimštos kišenės. Danguma jų turi nuo 60,000 ligi 200,000 caro rublių su savim ir be to dar daug aukso ir brangių akmenų. Daug tremtinių turi komunistų dokumentų.

— **Robert Cecil referuos Vilniaus klausimu.** „Socialdemokraten“ pranešimu, Robert Cecil (anglas) numatytas Tautų Sąjungos referantu Vilniaus klausimu.

— **Lenkiją apima streikų banga.** Lenkų geležinkelininkų streikas stiprėja. Geležinkelių susisiekimas tarp Varšuvos ir Dancigo pertrauktas. Varšuvos pranešimu streikuoja 20,000 darbininkų.

Varšuvos miesto prezidentas išleido atsišaukimą, kad gyventojai stotų į streikuojančių vietas gyvenimui reikalingose įstaigose. Prie vandentraukių dirba kariuomenė. Miesto valdininkai visai nedirba. Ligoninėse krikščionys darbininkai patarnauja ligoniams. Elektros ir tramvajų darbininkai streikuoja atskirai. Profesinių sąjungų blokas suskilo.

— **9¹/₂ milijardų okupacijos išlaidų.** Mišros Santarvės komisijos pranešimu, okupacijos išlaidos Aukštojoje Silezijoje ligi rugp. 1 d. siekė 9¹/₂ milijardų markių.

— **Žudos dėl bado.** Rusijai pagalbą teikti komitetas savo biuleteniuose praneša, kad ypač totorių kaimuose pasitaikę masinių nusižudymų dėl bado. Ūkininkai įkūrena gerai krosnį, dar neužgesus ugniai uždarą krosnį ir visi einą amžinai gulti.

— **Maitinas žolė.** Samaros universitetas pripažino, kad maistui tinka pelkių žolė „sužakas“, kurią jau badaujantieji ėmė vartoti.

— **Monarkininkų manifestacija.** Berlyno stadione (sporto aikštėje) įvyko monarkinė manifestacija. Holc paskaitė Wilhelmo telegramą. Manifestacijoje dalyvavo princas Eitel Friedrich ir Ludendorfas.

— **Murinių negrų kongresas.** Londone įvyko visos Afrikos atstovų kongresas išrišt murinių problemą visų rasių lygybės pagrindu. Vėliau tas kongresas bus tęsiamas Bruksely ir Paryžiu.

— **Turkų laimėjimai.** Iš turkų šaltinių patiriama žinia apie graikų pralaimėjimus kautynėse prie upės Sakarija. Graikai su dideliais nuostoliais traukiasi į Eski Šeirą.

— **Susirūpinę savo kalba.** „Politiken“ korespondentas Paryžiui telegrafuoja: spauda labai sujudus dėl gandų iš Washingtono, kad oficialė kalba Washingtono konferencijoje būsianti viena anglų kalba. Prancūzų Akademijs įteikė valdžiai pareiškimą, kad ši saugotų prancūzų kalbos istorines, kaip diplomatinės kalbos, teises.

— **Derlius sumažėjęs.** Romoje Agraris statistikos biuletenas tvirtina, kad viso pasaulio javų derlius 1921 m. sumažėjęs 2%, palyginus su praėjusių metų derliumi.

— **Sveikatos padėtis Londone.** 1920 metais Londone gimimo nuošimtis pakilo nuo 18,2% iki 26,4% nuo tūkstančio žmonių. Mirties nuošimtis nukrito ligi 12,6%, kuris nuošimtis yra žemiausias iš visų lig šiol praneštų. Vaikų mirimo buvo 76 iš tūkstančio, palyginant su 80 Anglijoje ir 85 Naujorke.

— **Sukilimas Indijoje.** Sukilimas Madrase, kuris yra nesuvaldyto mahometų (moplanų) tikišnio fanatizmo vaisius, dar nepasibaigė. Kalkutoje padėtis taip pat rimta. Sužeistų moplanų yra 500—700.

— **Ercbergerio nužudymas.** Rugpjūčio 26 d. aple pietus netoli Grisbacho Badene rastas nužudytas vokiečių reichstago atstovas Ercbergeris. Lavone buvo 12 revolverio šūvių. Veik patikrinta, kad žudymas įvykdyta ne plėšimo tikslu.

— **Didelė orlaivio nelaimė.** Rugpjūčio 24 d. netoli Kulla (Anglijoje) sprogo didelis cepelinis orlaivis „Z. R. II“. Jo griuvėsiams nukrito į Kumberio upę. Tas orlaivis grįžo iš mėginimų skristi per Atlantiką. Viso orlaivio buvo 47 vyrai. 6 pilotai liko gyvi. Kitu pranešimu iš Kullo, orlaivis „Z. R. II“ kal sprogo, sutrūko į dvi dalis ir nukrito į Humberą. Tas orlaivis buvo parduotas Amerikos vyriausybei. Kai orlaivis skrido, buvo susirinkę tūkstančiai žmonių jo žiūrėti. Jie panikoję išbėgiojo, gelbėdamiesi nuo žemyn į upę krintančių orlaivio griuvėsių. Vienas mačiusiųjų pasakoja, kad jis mačius, nusileidžiant su danguriu iš orlaivio 4 vyrus. Trys žmonės kabojo įsikabinę vieną nusileidžiantį dangurį. Dėl smarkių sprogimų paupy sutrūko esančiųjų namų visi langų stiklai ir krautuvų parodos langai.

— **Pabaltijū valstybių konferencija** numatoma rugsėjo mėnesy. Dalyvaus Latvija, Lietuva, Estija. Suomijos dalyvavimas dar neišspręstas. Būsią aptariami ekonominiai klausimai.

— **Airių kova dėl nepriklausomybės.** Airių atsakyme anglams pareikšta, kad jei mažų tautų teisės būti nepriklausomomis atmetama dėl to, kad stipresni kaimynai geidžia jų žemės karo ar kitiems tikslams, tada jau nebesą daugiau nepriklausomybės. Tuo būdu Olandija ir Danija gali tapti vokiečių vasalais, Belgija—Vokietijos ar Prancūzijos, Portugalija—Ispanijos. Jei tautos atsisada savo nepriklausomybės teisės vien dėl to, kad jos prievarta buvo prijungtos kitai imperijai, tai joms visai negali būti laisvės atgimt.

Mes neleškome karo, bet jei mus norės kiti nukariauti, mes turėsime gintis. Ir mes taip ir darysime, nežiūrėdami ar mes atsiginsime, ar ne“, tarp kitko pasakyta airių atsakyme. Nė vienas airių atstovų, ar jis būtų vyras ar moteris, nesiūlysiąs, kad tauta atsižadėtų prigimties teisių. Šis atsakymas anglų nepatenkino.

Paskutinis Airių parlamente posėdis įvyko Dubline rugp. 26 d. De Valera vėl išrinkta airių respublikos prezidentu ir visi ministeriai antrą kartą vėl išrinkti. Parlamento pasiūlymas užtraukti 20 milijonų dolerių paskolą Amerikoje ir pusės milijonų sterlingų Airijoje buvo priimtas.

— **Atims kariuomenę iš Raino krašto** iš aukštųjų oficialinių sferų pranešama, kad Amerika atitrauks savo kariuomenę iš Reino krašto, kai tik Senatas ir Reikstagas retifikuos taikos sutartį tarp Amerikos ir Vokietijos.

— **Sutinka nusiginkluoti.** Japonų užsienio reikalų mln. rugp. 23 dieną nota pareiškė, kad Japonija priimanti Hardingo pakvietimą dalyvauti nusiginklavimo ir Rytų klausimo konferencijose.

— **Maurai pralaimėjo.** Iš Madrido praneša apie maurų pralaimėjimą Melilos fronte.

— **Politinė Ercbergerio nužudymo reikšmė.** Prancūzų spauda pabrėžia dėl Ercbergerio nužudymo politinį nusikaltimą, kurio auka buvęs tas, kuris visuomet savo tautiečių tarpe skelbė taikos sąlygų visišką priėmimą. „Petit Parisien“ atmena Liebkecht'o ir Raza Liuksenburg nužudymus. „Matin“ pažymi, kad tai 315-tas politinis slapto karo organizacijos nužudymas nuo paliaubų pasirašymo. Reikstago prezidentas savo kalboje su kancleriu ir politinėm partijom pareiškė, kad tas nužudymas padaręs taikai smūgį ir gali turėti neapskaitomų Vokietijai vaisių:

Oficialė dalis.

Isak. Kar. 195 Nr.

Nemobilizuojami arkiliai.

Gyventojų veisliniai eržilai ir veislinės kumelės, kurie per Žemės Ūkio ir Valstybės Turtų Ministerijos rengiamas parodas gaus (eržilai) 1-mo ir 2-ro laipsnio pagyrimo lapus, o kumelės premijas, paleidžiami ne mažiau kaip dvejiems metams nuo arklių mobilizacijos. (1 §).

Isak. Kar. 196 Nr.

Atostogų reikalai.

Dalių vadams bei įstaigų viršininkams įsakau išaiškinti savo valdiniams, kad prašymas pailginti atostogas anapui neduoda teisės toliau jas tęsti, jei negauta tam sutikimo, ir karys turi grįžti su tokia išskaičiavimu, kad tarnybos vietoje būtų be pasivėlinimo. (2 §).

Isak. Kar. 197 Nr.

Dalių šventės.

Šarvuotų frankinių pulko metinė šventė nustatoma rugpjūčio 25 diena. (15 §).

Atsargiau su ugnimi.

Pastebėta, kad provincijoje stovinčios kariuomenės dalys neatsargiai elgiasi su ugnimi, iš ko ne kartą kyla gaisrai, atnešdami gyventojams skaudžių nuostolių.

Dalių vadams įsakau pavartoti visas priemones, kad savo valdinius įpratinti reikiamam atsargumui su ugnimi. Neleisti kurenti ugnies daržinėse ir kloupuose be tam tikrų krosnių. Uždrausti šaudyti artilerijos. Dalių šventėse ir kitose iškilmėse griežtai uždrausti rakėtas ir kitokius fejerverkus leisti, jelgu prie vietinių aplinkybių tas gali išaukti gaisrą. (16 §).

Isak. Kar. 199 Nr.

Geležinkelių keliaujančių žiniai.

1) Dalių vadams ir įstaigų viršininkams įsakau gerai išaiškinti geležinkelių keliaujantiems kariaus, kad jie būtinai turi „Kariams keliauti leidimą“ geležinkelio kasoje pakelti bilietu, o ne važiuoti supačiu „Kariams keliauti leidimu“. (5 §).

2) Skelbiama Lietuvos plačiųjų ir siaurųjų geležinkelio stotelių pavadinimai, kurių visuose reikaliniuose atstikimuose ir prisilaikyti.

a) Platiųjų geležinkelių stotys:

1) Abėta, 2) Amaliai, 3) Baisogala, 4) Bataklai, 5) Dabikė, 6) Darbėnai, 7) Doiava, 8) Dvaininkai, 9) Gaižūnai, 10) Gudžiūnai, 11) Gustonys, 12) Jonava, 13) Joniškis, 14) Jūra, 15) Kaunas, 16) Katedorys, 17) Kalėnai, 18) Kazlų Rūda, 19) Kedainiai, 20) Kretinga, 21) Kupiškis, 22) Kuršėnai, 23) Kutininkai, 24) Laba, 25) Laižuva, 26) Libiškiai, 27) Linkaičiai, 28) Lydavėnai, 29) Lūšė, 30) Mauručiai, 31) Mažeikiai, 32) Mekiai, 33) Meškučiai, 34) Milvydžiai, 35) Nemaičiai, 36) Palemonas, 37) Panemunėlis, 38) Panevėžys, 39) Papilė, 40) Pažerūnai, 41) Pagryžovis, 42) Piliškiai, 43) Proveniškiiai, 44) Radviliškis, 45) Rokiekis, 46) Skapiškis, 47) Skuodas, 48) Subačius, 49) Šiauliai, 50) Šilėnai, 51) Šėdava, 52) Tauragė, 53) Užpelkiai, 54) Venta, 55) Viekiškiai, 56) Vievis, 57) Vilkaviškis, 58) Virbalis, 59) Zalsiai, 60) Žemiai.

b) Siaurųjų geležinkelių stotys:

1) Anykštai, 2) Biržai, 3) Gubernija, 4) Gailiūnai, 5) Gaižūnai, 6) Jonava, 7) Joniškis, 8) Kuk

niškis, 9) Linkuva, 10) Pakruojis, 11) Petrašiūnai, 12) Pasvalys, 13) Paašmenė, 14) Pageležė, 15) Pandėlis, 16) Panemunis, 17) Raguvėlė, 18) Sudergia, 19) Saldutiškis, 20) Staciūnai, 21) Skapiškis, 22) Savainiškis, 23) Šiauliai, 24) Šuklonys, 25) Taraškiai, 26) Troškūnai, 27) Trambatiškis, 28) Utena, 29) Ukmergė. (1 §).

Isak. Kar. 162 Nr.:

Teismas.

Skelbiu įsiteisėjusius Armijos Teismo nusprendimus karių byloje.

1. 1920 m. lapkričio mėn. 15 dieną, Panevėžio Stoties Kom-ūros kuopos kareiviui Juozui Bubneliui už nusidedamą// darbą įmatytą B. K. 5 p. 589 str. (už tai, kad eidamas tarnybą, apsiginklavęs šautuvu, pasipelnyti norėdamas, apiplėšė), teismas skyrė 9 mėtus sunkiųjų darbų kalėjimo su pasekmėmis, numatytomis B. K. 28, 29 ir 30 str. str., bet kaip neturintį 21 metų amžiaus, prisipažinusiam kaltėje ir apgalvėjusiam savo nusikaltimą teismas, eina B. K. 57 ir 53 str., sumažino bausmę iki 4 metų sunkiųjų darbų kalėjimo su pasekmėmis, numatytomis B. K. 28 ir 30 str. str.

2. 1920 m. gruodžio mėn. 7 dieną, Intendantūros nerikiuotės kuopos kareivis Mykolas Čilinskas už nusidedamąjį darbą, įmatytą B. K. 51 ir 3 d. 581 str. str. (už tai, kad, veikdamas išvien su kitu, pagrobė iš Intendantūros sandelio, pririnkęs raktą į durys, valdiškų daiktų vertės virš 1000 auks.), nubaustas 2 metais sunkiųjų darbų kalėjimo su pasekmėmis, numatytomis B. K. 28, 29 ir 30 str. str. ir išmestas iš kariuomenės tarpo. Be to teismas, einant K. J. XXII kn. 1 p. 62 str. nusprendė priteisti iš Čilinsko Intendantūros naudai 2150 auks. 55 skatikų—kainą išvogtų daiktų.

3. 1921 m. vasario mėn. 22 dieną, 3 pėst. pulko kareiviams Mikui Kairiui, Pranui Šeškui, Vladui Martusevičiui, Vitoliui Voldemarui, ir Mečiui Juchnai už nusidedamąjį darbą, įmatytą visų B. K. 51 ir 2 p. 563 str., o Kairio be to dar ir B. K. 49 str. (už sudeginimą tyčia valdiško barako), teismas skyrė visiems teisiams po 4^{1/2} metų sunkiųjų darbų kalėjimo; atsižvelgiant į tai, kad teisiamasis Šeškas turi mažiau 21 metų amžiaus, teisinis, einant B. K. 57 str. sumažino jam bausmę vienu trečdaliu, t. y. iki 3 metų sunkiųjų darbų kalėjimo; atsižvelgiant į tai, kad Kairys tik kesinosi tai padaryti, bet neįvykdė, teismas, einant B. K. 49 ir 53 str. str., sumažino jam bausmę taip pat iki 3 metų sunkiųjų darbų kalėjimo. Einant Amnestijos įstatymo III p. visiems teisiams sumažino bausmę vienu trečdaliu ir galutinai nubaudė Miką Kairį ir Praną Šešką 2 metais sunkiųjų darbų kalėjimo Vladą Martusevičių, Vitolį Voldemarą ir Mečių Juchną—3 met. sunkiųjų darbų kalėjimo visus su pasekmėmis, numatytomis B. K. 28 ir 30 str. str. ir išmesti juos iš kariuomenės tarpo.

Pripažinti nekalti šioje byloje kareiviai Kazys Kygas, Juozas Rudis, Mateušas Stankevičius, Petras Lėorenčas, Jonas Žukauskas ir Juozas Vasylius išteisinti.

4. 1921 m. kovo mėn. 17 dieną 3 pėst. pulko kareivis Vincas Paškevičius už nusidedamąjį darbą, įmatytą K. J. XXII kn. 126 ir 127 str. str. (L. K. Isak. 1920 m. 231 Nr.) (už tai, kad, turėdamas tikslą visiškai išsivaduoti nuo tarnavimo kariaujančioje armijoje, tyčia atkirto sau dešinės rankos pirštą smiliu), nubaustas 10 metų sunkiųjų darbų kalėjimo su pasekmėmis, numatytomis B. K. 28, 29 ir 30 str. str. ir išmestas iš kariuomenės tarpo.

Vyriausis Tribunalas paduotą Vinco Paškevičiaus kasacijos skundą 1921 m. balandžio 30 dieną nusprendė atmesti.

5. 1921 m. balandžio mėn. 2 dieną Virbalio Stoties Kom-ros komandos jaun. puškarininkui Justinui Balsevičiui už nusidedamą darbą, įmatytą B. K. 51 ir 581 str. str. (už tai, kad žinodamas, jog kitas asmuo sumanė su pasinaudojimo tikslu pagrobti valdišką turtą daugiau kaip 1000 auks. vertės pažadėjo tam nedaryti kliūčių įvykinimui užmanymo ir paslėpti jį), teismas atsižvelgdamas į visas bylos aplinkybes, skyrė 2 metus drausmės dalių, ir einant Amnestijos Įstatymo III p., tą bausmę trečdaliu sumažino ir galutinai paskyrė 16 mėnesių drausmės dalių, su pasekmėmis numatytomis K. J. XXII kn. 50^a str. Be to Balsevičius turi atlyginti padarytus išdui nuostolius sumoje 1030 auks. 58 skat.

6. 1921 m. balandžio mėn. 6 dieną naujokams Baliui Striškai, Stasiui Panvežiui, Kostui Pačekojui ir Alfonsui Atkočiūnui už nusikaltimus, įmatytus pirmųjų dviejų B. K. 4 p. 589 str. (už plėšimus gyventojų per priėmimo kariuomenės ir antrųjų dviejų—B. K. 3 d. 581 str. (už atvirą pagrobimą svetimo turto vertės daugiau kaip 1000 auks. su tikslu jį pasisavinti), teismas skyrė: Striškai 15 metų, Panvežiui 8 metus, Pačekojui ir Atkočiūnui po tris metus sunkaus kalėjimo, kurią bausmę nepilnamečiam Baliui Striškai ir Alfonsui Atkočiūnui sumažino vienu trečdaliu ir galutinai paskyrė Striškai 10 metų ir Panvežiui 8 metus sunkaus kalėjimo su pasekmėmis numatytomis, 28, 29 ir 30 str. str., Pačekojui 3 metus sunkaus kalėjimo su pasekmėmis numatytomis B. K. 28 ir 30 str. str. ir Atkočiūnui 2 metus sunkaus kalėjimo nesiaurinant teisų. Be to leista nukentėjusiems civiliams teisme įrodinėti civilio ieškinio didumą.

Naujokai Antanas Kaulakis, Antanas Žiedelis, Adolfas Lulnavičius, Jonas Glemža, Longinas Bratėnas, Mykolas Sprindys, Pranas Pašakarnis ir Juozas Vasiliauskas pripažinti šioje byloje nekalti ir išteisinti.

7. 1921 m. balandžio mėn. 13 dieną Seinų Kom-ros kareiviui Feliksui Naujallui už nusidedamą darbą, įmatytą B. K. 1 d. 581 str. (už tai, kad pagrobė, svetimą kumelę ir pardavė ją už 800 auks.), teismas skyrė 6 mėnesius paprasto kalėjimo, kurią bausmę kaip kareiviui, einant K. J. XXII kn. past. IV^a p. 6 prie 8 str. pakeitė 9 mėnesiais drausmės dalių, atsižvelgiant į teisiamojo prisipažinimą kaltėje ir apgailėjimą savo nusikaltimo, teismas, einant B. K. 53 str., rado teisingu sumažinti bausmę trečdaliu ir galutinai paskyrė 6 mėnesius drausmės dalių.

8. 1921 m. balandžio mėn. 14 dieną Sarvuoto Būrio kareiviui Petriui Aleknavičiui už nusidedamus darbus, įmatytus K. J. XXII kn.: pirmąjį 161^a str. (už tai, kad būdamas apsaugininkas prie šarvuotų automobilių, išvogė iš šarvuotio „Pragaras“ alyvą ir pasisavino ją) ir antrąjį—161 str. (už tai, kad tada ir ten pat pasišalino nuo saugojamos vietos); atsižvelgiant į visas bylos aplinkybes, teismas skyrė už pirmąjį nusikaltimą—1 metus ir keturius mėnesius drausmės dalių, o už antrąjį 2 mėnesius kariuomenės kalėjimo. Einant B. K. 60 str., teismas sumetė tas bausmes ir galutinai paskyrė vieną bendrą bausmę—1 metus ir 4 mėnesius drausmės dalių.

9. 1921 m. balandžio mėn. 16 dieną Kašedorių Kom-ros kareivis Stasys Česna už nusidedamą

darbą, įmatytą B. K. 51 ir 3 d. 581 str. (už tai, kad pagrobė iš anksto su kitu susitarę su tikslu pasisavinti priguolintį Kašedorių Kom-urai arkli), nubaustas 1¹/₂ metų sunkiųjų darbų (grasos) kalėjimo su pasekmėmis numatytomis B. K. 28 ir 30 str. str. ir išmestas iš kariuomenės tarpo.

Toje pat byloje pilietis Stasys Jankauskas taip pat nubaustas 1¹/₂ metų sunkiųjų darbų kalėjimo su tokiais pat pasekmėmis.

Atsišaukimas iš Mažosios Lietuvos.

Dar vis tebelaukiam priglaidimo prie motinos Didž. Lietuvos. Ir sulauksim. Bet ligot norim prisirengti. Mums dar daug trūksta, ligi būsim lygus su kitais savo tautiečiais. Labiausiai trūksta mums laikraščių. Laikraščio, kuris mūsų broliams pasaulyje gerai ir suprantamai atvaizduotų Maž. Lietuvos žmones, kurių supažintinamūs su pasauliu, neturim. O jis reikalingas. Paskyrimu užkirsti šią spragą ir tam tikslui skiriamą laikraštį išleisti. Pavadinsiu jį „Kibirkštis“. Eis nuo šiuo metų spalio mėn. išspradžios kartą mėnesyje didžios sąsagos formatu. Kiek tuolaikinės sąlygos leis, bus ir iliustruotas. Jis skiriamas visiems, taip jauniems, kaip seniems. Žengs greta mūsų gadyne ir bus todėl vis naujos dvasios. Taipins tarp kitko ir politikos, kritikos ir juokų. Darbu prie jo galės prisidėti kiekvienas. Todėl bus jis ir kiekvienam įdomus skaityti. Kaina metams užsakant iš anksto 32 auksinų, pusei metų 16 auks., Amerikai metams 1 doleris, vis su pristatymu. Užsisakant galima pinigų siųsti apdraustu laišku arba ir į Lietuvos Prekybos ir Pramonės Banką Klaipėdoj, konto nr. 20, arba į Lietuvų Banką Klaipėdoj, konto 712 nr. Visų man pritariančių brolių ir sesučių prašau man padėti tiek pat, kiek padėjo leidžiant „Darželį“. Visus savo senuosius ir naujuosius bendradarbius bei skaitytojus širdingai sveikina

Martina Glazė

„Kibirkštis“ leidėjas—redaktorius
Klaipėda (Memel) Seilerstrasse 3/4

Padėka.

Už knygų slautinį (apie 40 egz.) Amerikos Lietuvių Juozui Pabijonui ir draugui. Knygos suduotos kareivių knygynams pulke.

9-to pėst. pulko Sv. K-šios sekretorius
ir išd. Vitkauskas Leonas.

Klaidų atitاسymas.

„Kario“ 54 Nr., straipsnyje „Del Lietuvos Respublikos ginkluotos pajėgos organizacija—straipsnio“ (antroje skiltyje 6—9 eilutėje) įsibrovė žymiai korektūros klaida. Išspausdinta—Kame tas gyvas moralinių jėgų šalinis, kuris patrauktų kovon visus ir viską su tuo ar kitu kaimynu, klausimas labai ginčijamas ir aš norėčiau, kad jis taptų atviru klausimu.

Reikia skaityti:—Kame tas gyvas moralinių jėgų šalinis, kuris patrauktų kovon visus ir viską su tuo ar kitu kaimynu, klausimas labai ginčijamas, ir aš norėčiau, kad jis taptų atviru klausimu.

Leidėjas—Kr. A. M. Karo Mokslo Skyrius.

Redaktorius—Kap. J. Laurinaitis.

Lietuvos Valstybės spaustuve. Kaunas, Totorių gatvė Nr. 14

89 391044